

Vlani sme mali najvyšší počet kliešťovej encefalitidy za posledných 20 rokov

2

HPV verus cytologický skrining karcinómu krčka maternice

5

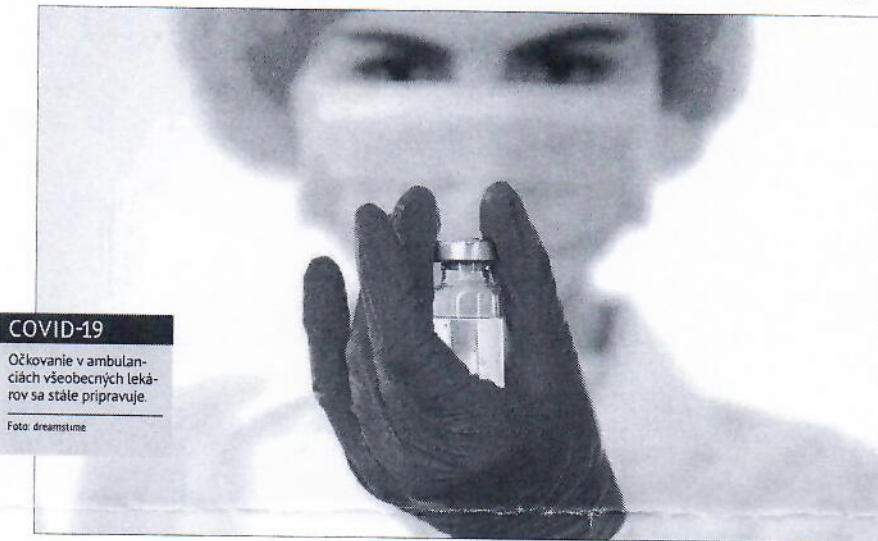
Čítajte nás aj na www.mediweb.sk a diskutujte na Facebooku

Ambulancie sú zatiaľ bez vakcín

Kedy začnú všeobecní lekári očkovať svojich kapítovaných pacientov, nie je známe

Do polovice mája dali praktickí lekári v Česku spolu 486-tisíc dávok vakcín proti covidu ľuďom vo veku nad 50 rokov. Najväčšiu skupinu spomedzi zaočkovaných v ambulanciách – zhruba 222-tisíc osôb – predstavujú pacienti vo veku 70 až 80 rokov. Českí praktickí lekári majú k dispozícii vakcíny AstraZeneca, Moderna, Pfizer/BioNTech a Johnson & Johnson. Po počiatočných problémoch s nedostatočným dodávkami vakcín do ambulancií by sa mal systém zlepšiť priamou distribúciou očkovacích látok k lekárom. „Umožní nám to zaočkovať pacientov v najvyšších vekových kategóriách, ktorí u nás ešte stále čakajú na očkovanie,“ povedal Peter Sonka, predseda Zväzovania praktických lekárov ČR. V ambulanciách by mali mať vakcíny pre 50-tisíc ľudí týždenne.

COVID-19

Očkovanie v ambulanciách všeobecných lekárov sa stále pripravuje.

Foto: dreamstime

Situácia na Slovensku je uprostred mája odlišná. Rozbieha sa pilotný projekt s 50 zapojenými ambulanciami, detailné informácie v čase uzávierky neboli známe. „Očkovanie v ambulanciách je v štádiu príprav, o podrobnostiach budeme informovať následne v predstihu,“ reagovala hovorkyňa ministerstva zdravotníctva Zuzana Eliášová na otázky ZdN, kedy sa začne očkovanie v ambulanciách, či bude zamerané na konkrétnu vekovú skupinu kapítovaných pacientov, aké vakcíny sú určené pre pilotný projekt a či sa uvažuje o nejakej forme motivácie pre všeobecných lekárov.

Existujúci systém

Prítomná vakcinácia v ambulanciách všeobecných lekárov už mohla byť realitou, povedal minister zdravotníctva Vladimír Lengvarský.

Pokračovanie na strane 2

Kde je?

A je to tu. Priveľa vakcín, prímalá ľudia. A očkovacia kampaň nikde. Pár spotov s trampa hercami, dvoma odborníkmi a jednou Gizkou za kampaň považovať nemôžeme. O chvíľu máme jún, čakáme, či je otvorená pre všetkých a my máme zaočkovaných 30 percent ľudí, s veľkými regionálnymi rozdielmi. Riešenie? V nedoľadné. Kampaň je neviditeľná. Nečeliť. Nie je. Nevie, na čo zodpovední za očkovanie na ministerstve zdravotníctva ešte čakajú. Sama sa to nespraví.

Katarína Lovasová
šéfredaktorka ZdN

EDITORIAL

MUDR. MARTIN ŠIMO, NEMOCNICA SPIŠSKÁ NOVÁ VES:

Karanténne oddelenie je najlepšia a najbezpečnejšia cesta

Leto by sme mali využiť na prípravu na prípadnú tretiu vlnu. Ukazuje sa, že sa budeme musieť viac spoliehať na seba v regiónoch, hovorí MUDR. Martin Šimo, námestník pre liečebno-preventívnu starostlivosť v Nemocnici Spišská Nová Ves.

Rozbiehate odloženú operáciu. Ako sa vám to darí?

Podľa odporúčania ministerstva zdravotníctva je možné realizovať odkladané a plánované výkony s tým, že musíme zohľadniť aktuálnu situáciu v regióne, počet hospitalizovaných covidových pacientov, dostupnosť

personálu a mali by sme uprednostniť menšie výkony. Hlavným dôvodom, prečo by to mali byť menšie a krátke výkony, je zníženie rizika, aby pacient neskončil na JIS a nezaťažovali sme intenzivistické lôžka, ktoré ešte stále potrebujeme pre covidových pacientov. Každý pacient, ktorý bol indikovaný na odložený výkon, bol poučený o tom, že ak sa mu stav komplikuje, musí prísť na kontrolu a termín operácie sa prehodnotí. Vzhľadom na trvanie zákazu plánovanej operatívny účasť pacientov absolvovala operatívne riešenie, pretože sa z plánovaného výkonu stal akútny alebo len krátkodobý odložiteľný.

S akými typmi ste začali?

Začali sme robiť plánované výkony v brušnej chirurgii, operácie hernií, žlčníka, cieľ, teda výkony, kde nepredpokladáme komplikácie a kde pacient v rámci predoperačného vyšetrenia môže absolvovať aj PCR testovanie.

Je citeľný nával na niektoré oddelenia?

Najväčšia požiadavka je na oddelenia, kde sú plánované hospitalizácie kvôli chronickým ochoreniam, ide najmä o ochorenia pohybového aparátu, ortopedické ochorenia. Títo pacienti prepeli celé covidové obdobie a teraz sa dožadujú liečby na zmiernenie ťažkostí. O tento typ hospitalizácie je najväčší záujem.

Pokračovanie na strane 4

Projekt

Navrhnete svojho top lekára

Aj tento rok sme sa rozhodli spustiť projekt Zdravotníckych novín Top lekári na Slovensku. A to aj napriek tomu, že celý uplynulý rok sa v nemocniciach točil len okolo COVID-19. Cieľom nášho projektu, ktorý prebieha už od roku 2012, je predstaviť špičku odborníkov u nás. Tých, ktorí od vás získajú najviac hlasov, predstavíme prostredníctvom rozhovorov.

Svojím projektom chceme ukázať, že aj na Slovensku sú špičkoví lekári, ktorí si zaslužia ocenenie. Obzvlášť v súčasnosti, keď sa lekári často stávajú terčom verbálnych útokov.

Tento rok sme sa rozhodli nominovať lekárov z desiatich špecializácií, a to imunológia a alergológia, pneumológia a fízológia, hematológia, paliatívna medicína, fyziatria, balneológia

a liečebná rehabilitácia, cievna chirurgia, dermatovenerológia, diabetológia, ortopédia a neurochirurgia.

Tak ako v minulých rokoch, aj tento oslovíme pri nominácii odborné spoločnosti na výber odborníkov a riaditeľov nemocníc, aby nominovali svojich najlepších lekárov. Výber následne doplníme nominantmi Zdravotníckych novín. Zároveň chceme osloviť aj vás, aby ste nám poslali svoj tip, koho by ste medzi nominovanými chceli vidieť. Svoje návrhy posielajte na adresu katarina.lovasova@mafraslovakia.sk do 16. júna. Zoznam nominovaných lekárov následne zverejníme na internete, kde budete môcť svojmu favoritovi dať hlas. Výsledkom hlasovania bude výnimočná publikácia Top lekári na Slovensku 2021. (K)

Memorandum

K neriešeným požiadavkám sa pridala aj pandémia COVID-19

Pacientske organizácie už štvrtý rok volajú po zmenách v onkológii na Slovensku

Zástupcovia pacientskych organizácií dlhodobo upozorňujú kompetentných na nevyhnutné zmeny v onkológii a volajú po zlepšení stavu onkológie na Slovensku. A už štvrtý rok sa obracajú na vládu s konkrétnymi požiadavkami, ktoré im v minulosti boli prislúbené,

no väčšina z nich stále neprešla do praxe.

„V roku 2018 naše organizácie odovzdali do rúk ministerstva zdravotníctva 15 požiadaviek na zlepšenie stavu onkológie na Slovensku. Po troch rokoch však musíme konštatovať, že väčšina z nich stále neprešla do praxe,“

zhodnotila Eva Kovačová z Lígy proti rakovine. Ako uviedla, vnímajú náročnú situáciu v sektore, ktorá je výsledkom neriešenia problémov desiatky rokov. Podľa nej však je najvyšší čas nezostávať už len pri ich pomenovaní, ale konštrukčne pristúpiť k ich riešeniu.

V roku 2020 došlo k približne 40-percentnému poklesu diagnostiky rakoviny.

Stav a situácia v onkológii je navyše komplikovanejšia aj kvôli pandémie COVID-19. Pacientske organizácie upozorňujú, že pandémia narušila proces včasného odhalovania onkologických diagnóz. „V roku 2020 došlo v Európe k približne až 40-percentnému poklesu diag-

nostiky rakoviny,“ upozornila Jana Pifflová Španková zo združenia NIE RAKOVINE. Hrozí, že o 5 rokov bude v Európe vysoký nárast počtu novodiagnostikovaných onkologických pacientov až v pokročilých, neskorých štádiách ochorenia.

Pokračovanie na strane 3

Vydavateľstvo MAFRA Slovakia vydáva aj tieto odborné medicínske prílohy a tituly:

Diskusia

Očkovaniu proti covidu by pomohlo, keby sa očkovacia kampaň začala skôr

Jedným zo spôsobov na zlepšenie je vakcinácia v lekárňach, vhodným príkladom je očkovanie proti chrípke

Mieri zaočkovanosťou proti niektorým ochoreniam by mohlo zlepšiť očkovanie v lekárňach. Zhodli sa na tom odborníci počas diskusie o budúcnosti očkovania na Slovensku pri príležitosti Európskeho imunizačného týždňa.

Témou tretieho ročníka bolo, čo nás naučila pandémia, čo v očkovaní máme robiť a čo si môžeme preniesť do budúcnosti.

Očkovanie

V diskusii sa spomínali aktivity, ktoré zlepšia zaočkovanosť na Slovensku. „Keď sa pozrieme na dosahy pandémie na očkovanie, systém očkovania detí na Slovensku je dobre nastavený,“ povedala MUDr. Zita Kerak Lukáčová z pracovnej skupiny pre vakcíny Asociácie inovatívneho farmaceutického priemyslu (AIFP), a doplnila: „Áno, počas prvej vlny boli usmernenia, keď bolo odporúčané dočasne pozastaviť očkovanie, ale neskôr sa uvoľnilo.“ Následne zdvihla, že systém očkovania detí je vďaka dlhodobej práci a dokonalému poznaniu svojho obvodu pediatrickými lekármi dobre manažovaný.

„Miera zaočkovanosťou proti detským infekčným chorobám je stabilizovaná a pandémia nema-

la až taký výrazný a negatívny dosah na zaočkovanosť,“ skonštatovala Lukáčová. Problémom však podľa nej je očkovanie u dospelých. Napríklad „posledné prieskumy hovoria, že približne 40 percent populácie sa chce dať zaočkovať proti COVID-19, to znamená, že 60 percent váha alebo sa nechce. To je veľmi vysoké číslo, kde vidíme priestor na to, aby sme sa rozprávali o tom, čo s tým vieme urobiť,“ podotkla Lukáčová.

Jednou z možností, ako vo všeobecnosti zlepšiť očkovanie dospelých, je podľa nej využitie kapacít lekární a lekárníkov. V súčasnosti je očkovanie v lekárni dostupné v 14 krajinách v Európe. „Zlepšuje sa tak dostupnosť určitej vakcíny pre pacienta,“ vysvetlila Lukáčová. Podľa nej je na diskusiu, či by neboli napríklad vhodné trvalé vakcinačné centrá. V zahraničí či vakcinačné centrum alebo v lekárňach sa stáva jedným z preferovaných miest, ako sa dostať k vakcíne. „Sú krajiny, kde je verifikované, že napríklad očkovanie v lekárňach významne zvyšuje nárast zaočkovania proti chrípke. Zjednodušuje sa tým dostupnosť, zjednodušuje sa tým prístup k vakcínam z pohľadu užívateľa,“ skonštatovala Lukáčová.

V diskusii sa rozoberalo aj šírenie správnych informácií. „V súčasnosti vidíme, že sociálne médiá začínajú dávať dôraz na to, aby sa nešírili nesprávne informácie, zavádzajúce informácie. Menia sa pravidlá,“ reagovala MUDr. Lukáčová a následne podotkla, „keď sa však pozrieme na to, ako začať spolupracovať, čo sa týka privátneho sektora, čiže farmaceutických spoločností s odborníkmi, s odbornými spoločnosťami, s úradmi verejného zdravotníctva, s ministerstvom, aj s platcami, narazame často na to, že pravidlá pre akékoľvek poskytovanie informácií o vakcínach sú na Slovensku príliš striktné.“ Podľa nej je na okoli viacero príkladov lepšej spolupráce privátneho sektora s inštitúciami.

Reakcie odborníkov

Aj epidemiologička a predsedníčka Slovenskej epidemiologickej a vakcinologickej spoločnosti prof. MUDr. Zuzana Krištúfková, PhD., potvrdila, že na Slovensku je problematická očkovacia u detí dobre zvládnutá. Problém však nastáva pri očkovaní u dospelých. Podľa nej to môžeme zlepšiť dvomi spôsobmi. „Jeden spôsob je vzdelávať v očkovaní všeobecných le-

Mnohí lekári sú antivaxeri, pretože o očkovaní nemajú vedomosti.

Z. Krištúfková

károv pre dospelých. Rozhodli sme sa, že všetci lekári, ktorí sú v príprave na špecializáciu všeobecného lekárstva v Bratislave, majú povinný dvojročný, interaktívny kurz škola očkovania,“ prezradila prof. Krištúfková a dodala, „lebo povedze si otvorene, a teraz to ukazuje aj táto pandémia, mnohí lekári sú antivaxeri, pretože o očkovaní nemajú vedomosti.“

A druhý spôsob, ako zlepšiť očkovanie u dospelých, je podľa profesorky umožniť očkovanie v lekárňach. Vhodným príkladom je očkovanie proti chrípke.

Hlavná odborníčka MZ SR pre všeobecnú starostlivosť o deti a dorast MUDr. Elena Prokopová na úvod podotkla, že je potrebné výrazne zvýšiť komunikáciu o očkovaní. Očkovanie pre deti by však ponechala v rukách pediatrov. „Čo sa týka presunutia očkovania do očkovacích centier alebo do lekární, nie sme veľ-

mi za. Ide o malého pacienta, robíme základné očkovanie, ktoré sa potom už len preočkováva,“ reagovala MUDr. Prokopová. Na druhej strane, ak dieťa má základné očkovanie a išlo by napríklad o dieťa od 15 rokov pri typoch očkovania, ako je chrípka, tak výhrydy na očkovanie v takých centrách určite pediatri nebudú mať.

Následne ešte doplnila, že v diskusii síce bolo na začiatku spomenuté, že v pandémii sme na chvíľu prerušili očkovanie, ale ako vysvetlila, „očkovanie v ambulanciách primárnej pediatrie sme prerušili asi na tri dni. A bolo to po dobu, kým zreorganizujeme spôsob práce v našich ambulanciách, kým sa zmenil manažment ambulancií. Teraz dokonca očkujeme viac ako kedykoľvek predtým, pretože tým, že deti boli doma, boli mimo školy, tak sme doočkovali všetko, čo sme doteraz zameškali, lebo rodičia sa nebáli, že deti v škole ochorejú,“ spomenula MUDr. Prokopová.

Dôveryhodnosti vakcíny proti COVID-19 by podľa klinického imunológa a alergológa prof. MUDr. Miloša Jeseňáka, PhD., MBA, Dott.Ric., MHA, výrazne pomohlo, keby rezort zdravotníctva začal masívnu očko-

vaciu kampaň už od minulého leta. „Ministerstvo zdravotníctva zaspalo, čo sa týka edukácie voči covidu a nechalo 4 mesiace voľný priebeh, priestor antivakcinačným skupinám. Je to kritika na ministerstvo, že nie je flexibilné v tej oblasti a malo už od leta edukovať a skúšať kampane. Nie až v decembri, keď sa začalo očkovať,“ uviedol profesor.

Aj on je zástancom očkovania v lekárni, v prípade zdravotných, mladých ľudí bez komorbidít pri adekvátnom vybavení lekárne. „A ak absolvujú farmaceuti adekvátne školenie nielen k očkovaniu, ale najmä na zvládnutie kolapsového stavu, alergickej reakcie a ostatných vecí, nemám s tým žiadny problém a viem si predstaviť, že by sa do lekární presunulo aj očkovanie proti HPV, niektoré typy očkovaní,“ povedal prof. Jeseňák s tým, že bude potrebné zabezpečiť aj adekvátne ohodnotenie daného lekárnika, lekárne.

Na záver spresnil Jakub Goda, že „ministerstvo zdravotníctva začalo online omnoho intenzívnejšie komunikovať. Problém je, že rezort zostal v online priestore, že sa kampaň na podporu očkovania proti COVID-19 viac nerozvinula, ministerstvo to podcenilo.“

(ja)

Vakcinácia

Aká je budúcnosť očkovania na Slovensku?

Potrebné je zamerať sa na tri oblasti: zlepšenie dostupnosti a informácií o očkovaní, zintenzívnenie spolupráce s odborníkmi a posilnenie komunikácie

Pandémia koronavírusu nielen sprítomnila problematiku očkovania, ale ukázala tiež, že boj s infekčnými chorobami je stále aktuálny. Očkovanie je jedným z kľúčov k prevencii. Je preto veľmi dôležité zaoberať sa otázkou budúcnosti očkovania na Slovensku, ktorá stojí na troch pilieroch: zlepšenie dostupnosti, spolupráca s odborníkmi a aktívna komunikácia.

Téma očkovania v súčasnosti rezonuje v spoločnosti a o dôležitosti vakcín v kontexte pandémie sa vedie celospoločenskú diskusiu. Napriek tomu, že sa vďaka pandémie začalo viac hovoriť o prínosoch očkovania, jej dôsledkom je celosvetovo aj pokles zaočkovanosťou proti bežným detským infekčným chorobám. Pokles počtu očkovaných pritom môže viesť k vzostupu rôznych závažných ochorení a spôsobíť tak ďalšiu krízu a záležť pre preťaženie zdravotníckych systémov. Systém povinného detského očkovania je však na Slovensku nastavený dobre – aj napriek krízovej situácii je miera zaočkovanosťou proti detským infekčným chorobám u nás stabilizovaná. Horšie to je v prípade očkovania dospelých. Podľa prieskumu Ako sa máte, Slovensko? z konca marca sa takmer 42 % dospelých populácie chce dať zaočkovať proti ochoreniu COVID-19. To znamená, že zvyšných takmer 60 % buď vyjadruje voči očkovaniu nevoľu, alebo na otázku,

či by sa dali zaočkovať vakcínou proti COVID-19, nevie odpovedať (Zdroj: Prieskum: Ako sa máte Slovensko? MNFORCE, Seesame, SÚ SAV a ÚVSK SAV, 2021).

Pandémia koronavírusu tiež odhalila rôzne výzvy v plánovaní krízových situácií či komunikácii o očkovaní. Poukázala však aj na dôležitosť miest a regiónov, ktoré zohrávajú významnú úlohu v dostupnosti zdravotnej starostlivosti. Pandémia preto nielen sprítomnila otázku očkovania, ale ukázala tiež, že boj s infekčnými chorobami je stále aktuálny. Ako teda môžeme zlepšiť situáciu s očkovaním na Slovensku a pripravenosť zdravotníckych systémov do budúcnosti?

Ako zlepšiť očkovanie v budúcnosti?

Očkovanie je komplexná téma, ktorá zahŕňa niekoľko aspektov. Aj na základe skúsenosti s očkovaním z pandémie COVID-19 je zjavné, že sa treba zamerať na tri hlavné oblasti: zlepšenie dostupnosti a informácií o očkovaní, zintenzívnenie spolupráce s odborníkmi a posilnenie komunikácie.

Aby sa očkovanie stalo dostupnejšie, je nevyhnutné poskytovať ľuďom vyvážené informácie a zjednodušiť cestu k očkovaniu najmä dospelým. V tomto smere je potrebné vzdelávať všeobecných lekárov, resp. zdravotníckych pracovníkov, ktorí zohrávajú veľmi dôle-

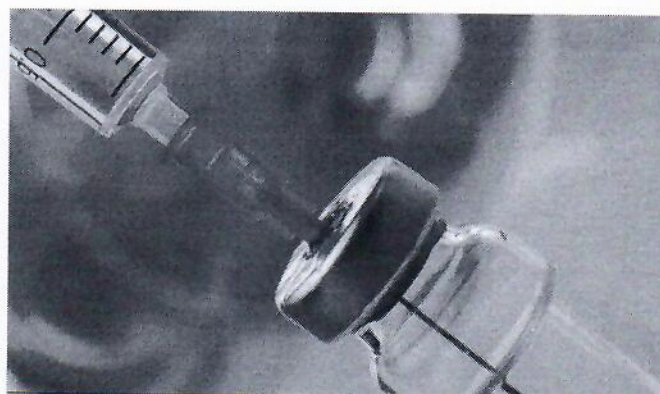

Foto: dreamstime

žitú úlohu pri poskytovaní informácií o očkovaní.

Aj v kontexte pandémie sa ukázalo, že úloha odborníkov je nezastupiteľná. Ich hlas má však často iba poradný charakter. Preto je dôležité posilniť postavenie a úlohu odborníkov a vedcov najmä zo systémového hľadiska a zapojiť ich do rozhodovacieho procesu.

Vzhľadom na silnejšie proti-očkovacie postoje a mnohé dezinformácie či hoaxy, ktoré sa o očkovaní šíria, je tiež aktuálne hovoriť o posilnení komunikácie o očkovaní cez rôzne kanály. Dalo by sa tak predísť tomu, aby sa klesajúci záujem o očkovanie aj proti iným ochoreniam ako COVID-19 nestal hrozbou pre Slovensko.

V spomínaných troch oblastiach vidíme potenciál pre zlepšenie pripravenosti a odolnosti zdravotníckeho systému do budúcnosti. Ako môžeme uvedené návrhy pretať do praxe a konkrétnych riešení?

Tri konkrétne riešenia do budúcnosti

Ku konkrétnym riešeniam, ktoré by prispeli k zlepšeniu situácie v očkovaní, patria: prístupnosť očkovania v lekárňach, vznik nezávislej komisie odborníkov a nová regulácia pre šírenie informácií o očkovaní.

Odborníci sa vo veľkej miere zhodujú v tom, že dostupnosť očkovania by sa výrazne zlepšila využitím kapacít lekární a lekárníkov. Existuje viacero dôvodov,

prečo by bol tento krok prínosným. Očkovanie zdravých dospelých populácie v lekárňach je zaužívaná prax v zahraničí – v súčasnosti je dostupné v 14 krajinách v Európe. Je to efektívny spôsob, ako uláhať cestu pacienta k vakcíne a dosiahnuť vyššiu zaočkovanosť práve na nepovinné očkovanie – napr. proti sezónnym ochoreniam, ako je chrípka.

Vznik nezávislej komisie by výrazne podporil postavenie a právomoc odborníkov v rámci rozhodovacieho procesu. Komisia by mala byť zložená zo zástupcov rôznych odborov: verejného zdravotníctva, pediatrie, virológie, infektológie a iných. Ponúka by tiež komplexné odporúčania či usmernenia. Vznik komisie by aj do bu-

dučnosti viedol k zlepšeniu pripravenosti zdravotníckeho systému; pri zabezpečovaní dostupnosti vakcíny aj pre terapeutické oblasti a ochorenia, ktoré nie sú označené s povinnosťou očkovania. Takéto posilnenie úlohy odborníkov by celkovo zvýšilo nezávislosť a transparentnosť rozhodovacieho procesu.

V neposlednom rade je tiež veľmi dôležité zintenzívniť aktívnu komunikáciu o očkovaní. Šírenie informácií najmä v offline priestore by umožnila nová regulácia, resp. zmena zákona o reklame. Pravidlá pre šírenie informácií napr. pomocou edukčných kampaní na Slovensku sú, v porovnaní s inými krajinami, nastavené veľmi striktné. Je to jeden z faktorov, ktorý prispieva k nedostatku informácií o očkovaní. Susedné krajiny, Česká republika či Maďarsko, umožňujú spoluprácu s farmaceutickými spoločnosťami s cieľom edukácie o očkovaní. Vzdelávacie aktivity majú potenciál zvýšiť informovanosť a pomoc šíreniu správnych informácií o očkovaní.

Otázka budúcnosti očkovania na Slovensku je v kontexte dnešných dní nielen veľmi aktuálna, ale aj dôležitá. Slovensko má šancu poučiť sa z pandémie a rozličnými spôsobmi zlepšiť situáciu v očkovaní v krajine.

Heta Pálešová a Zita Lukáčová

Asociácia inovatívneho farmaceutického priemyslu (AIFP)

MS204295/01